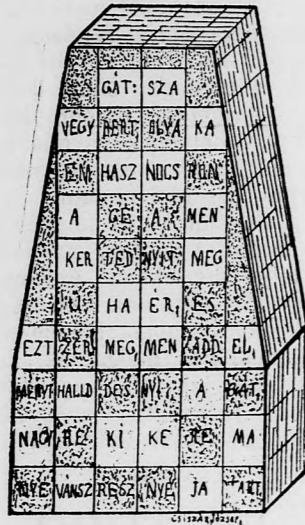

Oszlop-rejtvény.

(Megfejtendő király séta szerint.)

A 30-ik számban közölt rejtvények megfejtése. Szám-tani kérdés: $n = [\log r - \log (r-p)] : n = 10$ év 1 nap. Földrajzi kérdés: Monte Rosa. A pennini Alpések 9 főcsúcsa között legmagasabb a Dufond, 4638 méter 1855-ben mászták meg legelőször. Történelmi kérdés: Juarez Károly Benitó. Természettajzi kérdés: Kaznár (casuarus.) Kelet-India, Új-Guinea és Archipelagos erdeiben él. Vegytani kérdés: Syenit. Képrejtvény: Magyarország.

Helyesen fejtették meg: Kulcsár Kálmán, Kovács János, Szebehelyi Imre, Beke Dezső, Sziklai Pál, Kurta János, Szommerer Alfréd, Demeter Jenő, Rudas Balázs, Endrey Andor, Ritter Béla, Veres Antal, Hufnagel Ottó, Bakos Endre, Boros Jenő, Traxler János, Binger Béla, Szentes János, Szalontay György, Varsányi Jakab, Heves Ernő, Kohn Alfréd, Duday András, Hódos Imre, Alföldy Titusz, Gaál Imre, Kaufmann Béla, Deutsch Jenő, Fischer Jónás, Háner Antal, Winkler Bódog, Vandraesek Jenő, Szemeti Károly, Vámos Pál, Hauschild Lajos, Vendel József, Várkonyi Bódog.

A jutalmat Hódos Imre nyerte el, a ki azt szerkesztőségünkben átveheti.

VEGYESEK.

Halálozás. Pap József kegyesrendi főgymn. tanár Szegeden e hó 26-án hosszas szenvedés után meghalt. A megboldogultat rokonságán kívül nagyszámu közönség, sok rendtársa s a gymnasiumi tanuló ifjuság kísérte utolsó útjára. Nyugodjék békében a szeretett tanár!

A hódmezővásárhelyi ev. ref. főgymnasiumban az 1896. évi jun. 12—17-ik napjain, Szabó János békésbányai ev. ref. esperes, püspökhelyettes és dr. Horváth József pápai teológiai tanár, mint kormányképviselő urak előnklete alatt tartott szóbeli érettségi vizsgálatokon 22 növendék közül érettnak találtatott 17 és pedig jelesül érettnak 2, jól érettnak 4, érettnak 11, két óra visszavetett 4, egy évre 1. Jelesül érettek: Engländer Lajos (technika), Kun Béla (jog). Jól érettek: Bartha István (jog), Kovács Alajos (theologia), Merényi Dezső (bölcészlet.)

Tanulók a kiállításon. Julius 15. óta a következő intézetek növendékei tekintették meg a millennárius kiállítást: Békési gymn. 34. Pelsőczyi népiskola 33. Esztergomi ipariskola 66. Nagy-Körösi ipariskola 46. Tordai polgári isk. 31. Mező-Telegdi népiskola 45. Egri iparos tanonciskola 39. Lévai iparos tanonciskola 50. Máramaros-Szigeti gymn. 24. Végvári népiskola 23. (iskolai ünnepélyt rendeztek a kiállítás falujában). Aradi polg. fiúiskola 65. Losonczyi m. k. ált. főgymn. 32. Gyulavári isk. 22. Pozsonyi szállószeti és kertészeti szakiskola 24. Nagy-Körösi tanító-képezde 21. Nagy Enyedi ref. főgymn. 25. Szentesi iparos tanoncisk. 31. Ungvári agyagiskola 37. Nagy-Szebeni iparostanoncisk. 64. Nagy-Szalontai iparostanoncisk. 49. Alsó-Lendvai tanító és tanítónő 44. Kolozsmegyei tanító és tanítónő 146. Kolozsvári egyetemi hallgató 20. Vas megyei népiskolai tanulók 67. Nagyvári (Bihar megyei) tanítók és tanítónők, fele oiáh 206

Szerkesztői telefon.

Kún B. A t. példányt buzgó munkásságáért meg fogja kapni a jövő negyedtől kezdve. Üdvözet. — **Spitzler S.** 1. Ercsiben. 2. Nem szükséges, a fő a használhatóság. 3. Cs. J. Túrkeve. — **Krausz Imre** Boba. A Miamis elejét bajos megkapni, mert előző számaink közül több elfogyott; lehet, hogy könyvalakban is megjelenik. **Odysseus.** Bár kíváncsisága nem olyan, hogy arra készséggel meg nem felelhettünk, de elvből nem felelünk névű vagy névtelen kérdézők kérdésekre. — **Balkány. K.** Jönni fog. Legujabban Vizsota Gyula soproni főreálisk. tanár irt róla, ott össze van gyűjtve minden adat. A kis munkát legfeljebb egy koronáért megszeresheti magától a szerzőtől, forduljon hozzá. — **Ch. B.** Akkor az osztályt ismételnie kell. Vigyázzon azonban, mert a ki azt írja «ha én most megbuknék» az könnyen megbukhatik. — **Balta B.** Szászvár. Ingyen kap utalványt a plasticonba való olesó jegyre és 20 krért kiállítási jegyet. Más kedvezményt nem nyújthatunk. — **Wechsler J.** Azt hiszi, hogy mi a bekötési táblákat raktáron tartjuk? Annak idején megirtuk a tu lni valókat, sajnáljuk, hogy nem olvasta rendszeren lapunkat. A pénz a kiadóhivatalba ment, esetleg az idei táblákra előjegyezhetik. Tessék annak idején jelentkezni. — **Több kérdésre a jövő számban.**

«Kosmos» müintézet nyomása. Budapest, VI. Aradi-uteza 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.
Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-uteza 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-kört 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

AZ ÁRULKODÓ.

(*) Az iskola kis világában gyakran hallható valamely tanuló felől diák körökben az árulkodó elnevezés.

Főleg a jobb tanulók közül kiválogatott, ugynevezett «vigyázók» rendes titulusa ez, melyet az illető azonnal megszerez, mikor az első rendetlenkedőt a tanárnak bejelenti.

Nem mondjuk azt, hogy nincsenek a tanulók között árulkodó természetűek, de azt erősen állíthatjuk, hogy valaki azért, mert vigyázó, nem árulkodó is.

Mi az a vigyázó? A tanár helyettese annak távollétében, a kinek kötelessége arra ügyelni, hogy az osztályban a csend és rend fönntartassék. Ha tehát kötelessége a felügyelet, akkor ha az az ellen vétőket bejelenti, hogy azok méltó büntetésöket elnyerjék, nem hibát követ el, hanem kötelességét teljesíti.

Ha nem jelenti be, először is kötelességmulasztást követ el, tehát hibás ő is, másodsor pedig visszaél a tanár bizalmával s a bűnösökkel egyet ért, tehát ő is bűnös. Így aztán kétszeresen vétkezik s így nagyobb bűnös, mint azok, a kiket fel kellene jelenteni.

Igaz, hogy hálátlan szerep a vigyázóság, de bármennyire az is, ha valakinek kötelességévé tétetik, becsülettel kell betölteni, mert utóvégre is egy vigyázónak soha sincs baja és kellemetlensége a jókkal, hanem csakis a rosszakkal. Ezeknek a becsülése, dicsérete, barátsága pedig egy jólelkű, becsületérző és szolid tanulóra nézve nem lehet még csak oly értékes sem, mint egy esillogó, hitvány üvegdarab.

A vigyázó tehát ha azért jelenti fel a rendetlenkedőket, mert a kötelessége, ha eljárásában nem vezet semmi önérdek vagy elfogultság, nem árulkodó.

Árulkodó az, a ki kérdés nélkül, boszúból vagy azért, hogy magát jó színben tüntesse fel, elárulja társainak jelentéktelen hibáit. Súlyosabbá teszi bűnét az által, ha ezt nem az osztály előtt, hanem titokban teszi azzal a szándékkal, hogy társának ártson.

Ez már bűn és megvetésre méltó. Én az ilyen ifjut a legszigorubb megdorgálásban részesíteném s ha bűnét ismétli, átadom az osztály itéletének. Ez azonban hosszu tanári pályám alatt csak egyszer történt meg s bár szigoru büntetés volt, — de használt is.

A tanulóknak, ha tanárja bármely dologról kérdezi, kötelessége az igazságot megmondani még akkor is, ha az esetleg valamely társának bajt vagy kellemetlenséget szerezne. Ha ezt nem teszi, nagy bünt követ el.

Az ugynevezett «eltussolás» semmit sem használna, mert az igazság végre is kiderül s akkor az igazat nem mondónak is bűnhődnie kell.

Az iskola nem állhat fenn rend és fegyelem nélkül. Ha a tanulók magukviseletével a tanárt arra kényszerítik, hogy megbizzon valakit a rendre való felügyeléssel, akkor annak, kire a felügyelet bizva van, szent kötelessége személyválogatás nélkül inteni, figyelmeztetni, nagyobb vétségekért pedig föl is jelenteni azokat, a kik szándékosan követnek el kihágást, hogy méltó büntetésüket elvegyék.

Az iskola is templom, hova levett kalappal lépünk, hol lelkünket és szívünket műveljük ki, s tudományban, erkölcsben és hitben nyerünk oktatást. Azok, akik e templomot illetlen, rakoncátlan, sőt rossz viseletükkel megszenteltelenítik, nem méltók, hogy ott helyet foglaljanak. Legyünk rajta, hogy elvegyék büntetésüket, a nélkül, hogy árulkodókká lennénk!

MIAMIS KIRÁLY.

Irta: WALDEN EDMUND.

— Mit látsz hát Nikunthas?

— Irokez van itt.

John megijedt.

— Jöjj — mondá az indián s avval átment a másik partra. Itt megint figyelmeztette John azon helyre, melyre már előbb is mutatott.

John még most sem vett észre semmi különöst.

— Hát nem látod ezt a letaposott fűvet? Itt, ott, meg amott is letaposta az irokez kém, a ki reánk leskelődött és a ki itt ment ki a patakából, a melyen feljött.

Ezek után John mégegyszer megnézte a gyanus helyet és csakugyan észrevette az emberi lábnyomot.

John csudálkozott az indián látásán, csudálkozott azon, hogy a gyenge nyomok sem kerülték figyelmét. Meggyőződött róla, hogy csakugyan nem volt tulhajtás, mit már többektől hallott, hogy csudával határos ügyességgel találják meg az indiánok a legrejtettebb nyomokat.

— Miből tudod, hogy még uj ez a nyom?

— Abból, hogy a fű még le van taposva.

— És mihez fogunk most?

— Utána megyünk és megöljük őt.

Óvatosan, de mégis kellő gyorsasággal haladt a nyomán, melyet csakis ő látott; már jól benn voltak az erdőben, midőn mindkettőjük meglepetésére lövést hallottak közelükben.

A golyó Nikunthas feje mellett repült el és egy szomszédos fába furódott.

Nikunthas felkiáltott, előrántotta baltáját s futott abban az irányban, a hol a puskapor füstjét látta, John is egész ösztönszerűleg követte őt. Már látták az indiánt, a ki sietve szaladt előlük.

Két-három percig tartott már a hajsza, egyszerre csak megbottlott Nikunthas és elesett, mert egy karót dobtak lábai közé és abban akadt meg. Midőn felkelt, vagy husz felfegyverzett indiánt pillantott meg, a kik ő reá és Johnra fogták puskájukat.

Alig hogy meglátta őket, letette puskáját és méltóságtejes nyugalommal állott ott köztük Johnnal együtt.

Odalépett hozzájuk egy irokez és így szólt:

— Fiatal harcros testvéremnek ugyancsak kellett futnia az én harcrosom után.

Nikunthas nem felelt.

A többi indiánok is oda tódultak és az öreg parancsára elvették a két ifjutól a fegyvert,

védtelenül állott tehát Nikunthas s John ellen-ségei között.

— Az én fiatal testvérem, nemde schawne?

Nikunthas erre nem felelt, büszkén, nyugodtan tekintett szét maga körül.

— Ez a fiatal harcros, ugy látszik, nem meri megmondani nevét, valószínűleg azért, mert még egész ismeretlen.

— Ha nevémet hallják az irokezek, üvöltenek félelmükben és elrejtőznek az erdőben, én «súlyomszárny» vagyok, Tanacharisson, a miamik királyának fia.

Gyűlölettel tekintettek Nikunthasra e szavak hallatára.

— Oh, — mondá az öreg izgatottan, — hát te vagy az a híres Nikunthas, aki orvul lötte le bátor főnökünket, a bátor Monakawachot?

— Igen, az én golyóm terítette le őt. Hat harcrosának skalpját hordom magammal, — felelte «súlyomszárny» büszkén.

Csak az öreg tilalma mentette meg Nikunthast, mert mind a husz villogtatta baltáját és megöléssel fenyegette Nikunthast.

— Jó, ha olyan igen bátor a miamik királya, majd kimutathatja, lesz itt elég alkalma.

Parancsára hátrakötötték a két ifju kezét. Most előlépett és odasugott valamit az öregnek azon indián, a kit Nikunthas üldözött.

Megparancsolta, hogy vezessék el «súlyomszárnyot», de bántódása ne legyen, ellenkező esetben keményen fognak lakolni, a kiknek gondjára bizta.

John is nyugodtan állott ott, de aggódott atyja sorsa miatt.

Az irokez főnök most feléje fordult és így szólt hozzá angolul:

— Ez a fiatal halvány arcú biztosan barátja az irokeznek?

— Igen, az vagyok.

— És avval együtt vesz részt a háboruban?

— Tévedsz, irokez, én nem veszek részt a háboruban, békésen baza szeretnék menni itt az erdőségeken.

— Jó; tehát fiatal halvány arcú nem harcros.

— Nem.

— De azért nem veti meg az indiánok skalpját, ha éppen kerithet.

— Jól tudod, hogy a fehér emberek nem szokták ezt tenni, én nem bántok senkit, csak engem ne zaklassanak és előzetesen meg ne

támadjanak, de ha önvédelemről van szó, természetesen nem engedem a magamét.

— Amint látom, fiatal testvérem nem harcros; majd szólok a törzsfőnöknek és csak nem törődnek majd azzal, ha társaiddal együtt hazamégy.

— Honnan jön fiatal testvérem?

Ez a kérdés feltűnt Johnnak, a ki félelemmel gondolt hátrahagyott atyjára. Végre így válaszolt:

— Mi az Onondagáról jövünk az erdőségen keresztül, mert az Ontario a francziák hatalmában van.

— Szép, hogy fiatal testvérem ilyen őszinte. — Az öreg parancsára megtágitották John kötelekeit. De talán aggódnak majd halványarcú testvérei, azért nem volna-e jó valakit odaküldeni harcrosaim közül, hogy felvilágosítsa sorsodról.

Elhibázta az öreg; egyáltalán nem számított John ravaszására. A fiatal ember lecsillapította felindulását és az őszinte meggyőződés hangján így szólt:

— Köszönettel tartoznám neked, csak azt tudnám megmondani, merre lehetnek. Mi ketten körülbelül egy napi járásnyira vagyunk tőlük, mi az erdőben nézünk körül, nincsenek-e indiánok, mert nem igen szeretnénk ily háborus világban találkozni velük hogy miért, magad is tudhatod.

— Jó, de hát hogyan fogja megmondani fiatal testvérem barátjainak, hogy biztosak az utak?

— Mi visszamegyünk majd és a Cajugató északi részén találkozunk.

John tudta ugyan, hogy van ily nevű tó az országban, de hogy merre, arról fogalma sem volt.

Nem vette észre, elhitte-e az indián neki, mit mondott, ez csak ezeket mondta:

— Jó, hát majd utánuk nézünk; fiatal barátom ne kíséreljen megszökni, jól vigyáznak rá és a golyó könnyen utóléri!

Kiadta harcrosainak a parancsot, néhány harcros az erdőbe ment, a többi pedig utra kelt. John két indián között haladt, a kik minden mozdulatát figyelemmel kísérték.

Johnnak eszébe sem volt megszökni, ugyanis tudta, hogy hiába való volna. Két órai gyaloglás után egy indián táborba értek, a hol vagy kétszáz irokez táborozott.

Nikunthast egy fához kötötték, türelemmel viselte sorsát és oly büszkén, oly nyugodtan

tekintett most is maga körül, mintha csak ő lett volna itt az ur.

Az irokezek táborában több helyen is égett a tűz, amelyen hust sütöttek. A többiektől elkülönítve ült egy kis csapat; valamennyien öregek voltak már s sok hadiérem diszitette őket.

Ezekhez lépett oda azon irokez, a ki a két ifjut elfogatta és ezeknek tett jelentést.

Johnra nem igen vigyáztak az irokezek, mindazonáltal nem engedték meg neki, hogy odamenjen Nikunthas barátjához, a ki még mindig mozdulatlanul állott a fa mellett.

Kevésre rá maguk elé idézték a főnökök a két ifjut, a többiek pedig körülállották őket.

A főnökök között volt egy öreg, himlőhelyes rút külsejű alak, a ki keményen nézett a fiatal piankeschawra és így szólt:

— Te vagy a piankeschaw, Tanacharisson fia?

— Igen, én vagyok az, a kitől embereitek irtóztak.

Tompá morgás hallatszott erre a körülállók között.

— Te csak beszélj, az egész törzsed sem tud mást. Nagy hősiességed dacára orvul lőtted le főnökünket.

— Igen irokez, kétszáz harcrosotok szeme látára lőttem le és ha szándékom teljesül, rátok is ez a sors vár.

Nikunthas büszke szavai s a megvető hang, amellyel azokat kiejtette, dühbe hozta az irokezeket.

A főnök odaszólt most Johnhoz, ki hallgatagon állott Nikunthas mellett.

— A fiatal, «halvány arcú» fegyvereseim ellen ment.

— Én békés polgár létemre csak védtem magam, midőn megtámadtak.

— Te nagy harcrosot öltél meg a Canadaige folyónál.

A huronok Sir Edmund ajánlatára követték Burnst és társait és az erdőben meg is találták azon indián hulláját, a kit John agyonlőtt.

John némi habozás után így felelt:

— Megtámadott ravaszul és arról nem tehetek, ha fegyverem gyorsabb volt, mint az övé. A skalpot meg nem szokták a fehérek lehuzni.

— Nikunthasnál van a skalp, add száradjon ott a kunyhóban, — válasza daczosan a fiatal piankeschaw.

(Folytatása következik.)

A szerencsétlen flótások.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

(6)

De jó hús van itt, pihenjünk meg kissé és vegyük elő a vajás kenyeret, a mit a jó Pupa rántuk tükált.

— Helyes, de menjünk legalább ama kanyarulatig, megnézendő, vajjon nincs-e a közelben falu, a hol egy korty hús vizet is ihatnánk hozzá.

— Ez ajánlat még jobb az enyémnél, bácsi, menjünk hát.

— Nemzetes, nácságos uraim — csendült meg mögöttük egy vékony hang — adjának pizt a seginy cigánynak kenyerecskeit venni.

Az ijedten megfordult fiuk egy tizenkét-tizenhárom éves leánykát pillantottak meg, aki meztelen, piszkos kezét esdőleg feléjük nyujtván, ismételte könyörgését. Tarka rongyok fődtek csak úgy nagyjából a

testét és mivel meztelen lábbal járt, azért nem halloták a fiuk a lépteinek nesztét.

— Minden szentekre!

— kiáltott Lulu félreugorva — az égből esett ide ez a kobold?

— Bogyót keresek a bokorbán, ihes vágyok — felelt a kicsi.

— U—úgy—éhes? — és hátulról megtámadó az embert? Ki vagy te, hogy így egyedül jár-kálsz az erdőben, és a gyanutlan utasokat ijesztgeted?

— Nem vágyok magam — anyám, nagyanym, apám, Bátyám, Stafí — minden itt a füluban kosárát meg vikát ketnek — nagymámá ott il ázs út mellett — levest fézs — gyijenek nemzsetes urak — nagymámá nagyon okos — megmondja a jövendőt.

— Ez megint egy kaland — sugta oda Gyula pajtásának — egy élő cigánynagymama — amilyenről a multkor is olvastunk — hisz emlékszel még; — mit gondolsz, jövendöltesünk nagunknak?

— Nem tudom bizony, bácsi, a cigányok lopnak, mint a holló, mondja a közmondás.

— De már csak minket, fiatalbereket nem fognak zsákba dugni, vagy a légen át elragadni?

— Jól van, bácsi, én nem bánom, te kis

lány menj elől és vezess bennünket a nagymamádhoz

Engedelmesen tipegett előttük a kis lány és elvezette őket egy tisztásra, ahova különben az országutól egy dülő is lekanyarodott. Ott állt egy kétkerekű kordé egy csupafolt ponyvával besátorozva, mellette feküdt két óriási de elsoványodott odalánczolt szelindek.

Az öreg cigányasszony egy bogrács előtt guggolt, melyben valami meghatározatlan anyag forrott. Bronzszínű arczát számtalan ráncz barázdálta keresztül kasul, a mit még jobban kiemelt az ezüstfehér haj képezte keret. Mindemellett elég egészségesnek és fürgének látszott, koromfekete szemei is fiatalos tüzzel villamlottak a pipájából ömlő füstön keresztül; mert az öreg bizony erősen füstölt kurtaszaru

pipájából, amelynek szára azonban tényleg oly rövid volt, hogy nem is látszott ki a szájából, Ruházata sok kívánni valót hagyott hátra és szurtosság meg szegénység dolgában fölülmulta az unokáját.

— Ó, ó — Gittina — áldott légy gyermekem — micsoda finom urakat hoztál! Az öreg Gitta köszönti az urakat, adjának neki kicsiny kezeiket, megmondja a jevendit!

E szavaknál fölkel az anyó, miután még egyet kettőt szippantott, letette pipáját az üst melletti köre, amelyen eddig ült, aztán odament a fiukhoz és rávette őket, hogy egyik a bal, másik a jobb kezét nyujtsa neki. Ezeket aztán érthetetlen mormogással a saját bal tenyere külső felére tette, jobb kezét pedig ki nyujtott ujjakkal a fiuk feje fölé emelte.

— Most nézs ázs én et felsé ujámrá és lásán mondd utánám, amit én:

Vonálák vonálák á kezsembe,
Haggyjátok benézni a jövembe,
Hadd lássá böles Gitta néni
Ibbi, Tschau, s olpudi, Beni!
Ententa, otrenta, caponis,
Watori, beluki, veronis!

Hideg borzongás futott végig a fiukon, nem tudták magukat a cigányasszony varázshatalma alól kimenteni és nemcsak hogy mereven néztek annak a főtartott jobb kezét, hanem hűsége utánna is mondogatták a varázsszavakat.

— Így fiátál urák! — no hadd nézsek mind-akét kézsbe — és mutató ujjával a tenyér vonalait nyomán mindenféle figurákat irván le, fölkiáltott — ó fiátál ur, sok szerencse, nagyon sok szerencse ván á kis fehir kézsre rárvá. Ez a fiátál ur sok, sok katonának páráncsol, háborubá megy, elfoglal nagy orságot, és ez á kézs ázs mondja, hogy fiátál ur usni fog nagy vizsen, nagy hájóval, a hun ágyuk vánnak benne, minden másik hájót meglinek ostég nagy nagy és gázdág ur les, de kicsin goljó meglivi á fejit és elvisi a jobb filit, és csak egy file marad májd meg!

— Én meg lennék elégedve — nevetett Gyula, — ugyis régi óhaj-tásom már, hogy tiszt legyek, és ha bizony hadvezérségig emelkedhetnék, hát nagyon meg lennék elégedve!

— Eltalálta, hogy tengerész akarok lenni — szólt meglepődve Guszti — hogy azonban admirális leszek, az természetesen nem bizonyos, de a jobb fülemet mégis csak sajnálnám.

— Leikemre mondom, minden beteljesül — erősködött az öreg, miközben pipáját ismét fejébe dugta — májd emlikezzenek ság zsi-furak öreg Gittára, há minden úgy les, most pedig ajándikozsanak öreg Gittának egy kis pizt, Gitta seginy, nagyon seginy!

— Legyünk halásak, Lulu, mit szólnál egy koronáshoz?

— Kissé sok a mi jelenlegi anyagi helyzetünkhöz viszonyítva, de hát azért adjuk meg — de — hol — van az erszényem — az Istenért, csak nem vesztettem el?

Beke Guszti a legnagyobb figyelemmel motozta végig zsebeit, de hiába.

Várkonyi Gyula se járt különben: az ő zsebei is üresek voltak!

Holthaltványan, ijedt némasággal tekintettek egymásra a fiuk, mialatt az öreg cigányasszony szemükre vetette, hogy csak azért találták ki az erszény elvesztéséről szóló mesét, mivel nem akarják az ő jogos illetékét megadni.

De hirtelen abban hagyta az öreg a zsörtölődést, miközben unokája az árokartról odaszaladt melléje és ijedten simult hozzá.

— Haló — erre a kocsival, atyafi — hallatszott egy erős, férfias hang és egy lovas csendőr ugratott a tisztásra, egy kétfelős parasztszekértől követve, amelyen két cigány férfiu, egy suhancz és egy cigányasszony ül-

tek hatrakötött kezekkel. A kocsi, erős fiatal parasztember, egy kétsövű puskával ment a koci mellett.

— No nézze csak atyafi, mennyire igazam van. Mondtam én, hogy ennek a négy gazembernek itt a közelben tábora is van; itt főz az öreg valami jót az egész bandának, miközben a kis cigány hercegnőt fölökösítja, hogy miképpen tudjon bárkit is meglopni. — De az ördögbe is, kik vagytok ti, akiket ebben a diszes társaságban találunk?

— Várkonyi Gyula a nevem, második fia vagyok Várkonyi füzesi kereskedelmi tanácsosnak.

— Jól ismerem a tanácsos urat.

— Ez meg itt a bácsikám, Beke Guszti, Beke nagybirtokosnak a fia.

— A volt kapitánynak. . .

— A huszároknál, igen.

— Lánzhordtát, hisz az volt az én kapitányom! De mondjátok meg legalább, miképpen kerültök ide?

Gyula néhány szóval elmondta eddigi élményeit. Mikor a szénaszekéren történt akaratlan utazásra került a sor, a csendőr nem tudta hangos kaczagását visszafojtani. Még az a toprongyos paraszlegény is mulatott rajta.

— Isten ucsese — bahotázott az öreg lovascsendőr, ugyancsak kellemes meglepetés lehetett!

— Csakhogy részünkről nem volt ám oly nevelés — mondá Gyula, miközben folytatta elbeszélését — és most meg a pénzünk tünt el, noha emlékszem, hogy egészen idáig meg volt. Arról tudom, hogy amint az uton ezt a kis lányt megláttam, alamizsnát akartam neki adni és kezembe vettem az erszényemet. Amint azonban jóslásról beszélt, visszatettem a pénzt.

— És hogy kezdte a jövőndölést ez a bagoly?

Gyula elmondott mindent.

— Nos, egész világos immár előttem a dolog. A sok hókusz-pókusz elvonta a figyelmeteket és ezalatt ez a kis teknősbéka elcsente az erszényeket. Az is bizonyos, hogy ha az öreg boszorkányt drágalátos unokájával együtt egy egész óráig pörkölnék a tűzön, meg nem mondanák, hogy hová dugták a pénzt, azt is tudom hogy a kicsi, azt vélvén, hogy őt nagyanyjával itthagynom, valahol a közelben rejtette el a lopott tárgyakat, csakhogy csalódik; atyafi jöjjön csak, segítsen megkötni az asszony-népet. A saját kordélyukra fogjuk felrakni őket és a mi szekerekünkhöz kötni. Így — így — csak szorosán. Most én az öreget, kend a fiatait tegye föl. Az üstöt hagyjuk itt, majd elvihetik, ha legközelebb erre vetődnek, ami remélem nem történik meg egyhamar. Nekem ma még Egresen kell lennem ezzel a bandával. Ti meg persze nem mehettek tovább pénz nélkül ugye? Kár hogy nincs nálam elég pénz, de mégis egy forintot adhatok, azonban megjegyzem, hogy szegény ember létemre csak kölcsön, majd küldjétek be nevemre az egresi kaszárnyába. En Csutak őrmester vagyok, ne köszöngetsetek semmit. És most Isten veletek, szerencsés utat!

Eldőczögött a szekér a kordélylyal, vitézeink pedig egyedül maradtak.

— No hallod, bácsi! mi ugyan szerencsétlen csillag alatt születünk!

— Ó nem éppen, kedves Lulum! — igaz, hogy eddig sok baj ért bennünket, de hála a jó csendőr szívességének — föl is irom a czimét — a legnagyobb zavarból menekültünk ki. Ballagjunk csak tovább a legközelebbi faluig, ott veszünk valami harapnivalót és úgy öreg estére megérkezünk végre társainkhoz, jól tudom,

hol vannak elszállásolva. Csak előre, bátorság! Ezután a fiuk jó göresös füttykösöket vágva véd és dacszöveget kötöttek.

Megint elmullott egy óra, mikor Gusztáv lépése lassudni kezdtek.

— Bácsi, hallod, van még egy vajaskenyérünk; éhes is, fáradt is vagyok, nem ennök meg?

— Helyes, Lulu, és mivel bőviben vagyunk az árnyékos helynek, keresünk egy kis tisztást, ahol egy egész órát fogunk pihenni.

Tényleg csalogató, kedves kis hely volt, ahova a fiuk letelepedtek. Sűrű lomberdő sátorozta be fejük fölött a tisztást, lent pedig puha, süpedő moha borítá a talajt. E remek szőnyegen elnyujtözva ették meg az utolsó darab vajaskenyeret, amit a jó Pupák tukmált rájuk.

— Nézd csak bácsi, málna — ujjongott

Gusztáv, egy duzzadó málnával jól megrakott ágat huzva le.

— Az ám, Lulu, valódi málna, ahonnét ez az ág idenyulik, van ott még több is — szólt Gyula fölpattanva és a mellettük álló bokrot körülnyargalva — van itt annyi, hogy disznót lehetne vele hizlalni.

Sapkáikat zöld levelekkel kibélelvén egykettőre teleszedték és már éppen vissza akartak térni a táborhelyükre, amidőn egy nyers hangot hallottak: — Megállj! — Ki engedte meg nektek, hogy idegen jószágához nyuljatok, he? — és egy vastag tölgy mellől egy hatalmas alak, magas férfi lépett elő, akinek zöld ruhája, nagy vadásztarisznyája mindjárt valami erdész féleire engedett következtetni. (Folyt. köv.)

Kisfaludy Károly víg elbeszélései.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

Kisfaludy Károly a magyar irodalomnak egyik legnevezetesebb lángelméjü úttörője. Kitünő vígjátékai és elbeszélései vannak, a melyekben a magyar társas-életet jóízű humorral festi.

Víg elbeszélései:

Tollagi Jónás viszontagságai. — Mit csinál a gólya? — Sok baj semmiért. — A fejrőköpönyeg. — Sulyosdi Simon — Bajjal ment, vígan jött.

Kisfaludy 1822-ben írta Tollagi Jónás viszontagságainak első felét «Tollagi Jónás Pesten» cím alatt. Tartalma a következő:

1. Maji. írja első levelét Tollagi barátjának. Apja elküldi a fővárosba a huszonkét esztendő ifjút, hogy világi tapasztalást szerezzen.

7. Maji. Tudósítja barátját szerencsés megérkezéséről. A «Remény» fogadóba száll, ahol nagyságos urnak szólítják, de ő e titulust eltiltja. A kávéházba menvén, ott Lépfalvi szeméjében barátot szerez.

8. Maji «Barátom, kuleslyukon ne nézz keresztül; én tettem azt, de meg is adtam árát.» Így kezdé levelét. Ugyanis lakásába felmenvén a mellékszobában éneklést hall és óhajtaná megludni, vajjon «férfi vagy asszonytorok zenge?» A kuleslyukon keresztül látja, hogy egy czifra ruhába öltözött nő irásból énekel, mellette egy hosszú személy hadonáz kezével. E közben egy inas lépik be szobájába, Tollagi hátra kapja fejét, mire hajából egy fürt kiszakadt, a kilincs megzördül, az ének megszűnik. Az inastól megtudja, hogy szomszédja hirneves altista énekesnő, s este fel fog lépni. Az inas azt is megigéri, hogy szerez az előadásra zárt-széket. «Mit ér a szék, ha be van zárva?» felelé Tollagi — Végre mégis eljut a színházba a hol egy fiatal ember buzdítására kifütyüli az énekesnőt, e miatt bajba kerül, de barátja, Lépfalvi kimentti. Később megtudja, hogy az őt füttyülésre buzdító ifju szerelmes az énekesnőbe, de épen akkor összezördülvén vele, őt (Jónást) választotta ki boszúja eszközeül.

9. Maji. Másnap Tollagi elmegy bocsánatot kérni a megsértett énekesnőtől, de nem a tegnapi személyt találja ott, hanem egy szőke leányt, a ki mítsem tudja a dologról, azt feleli Tollaginak: «A szobát tetszett elhibázni.» — Lépfalvi azzal vigasztalja, hogy mindig jó a szép leány ismerős s egyszersmind magára vállalja az énekesnő kiengeszteltetését.

10. Maji. Tollagi átköltözködik Lépfalvihoz s

innen elmegy megnézni a város ritkaságait. Azzal a tudattal tér haza: «nem mind arany, a mi fénylik.» — Majd sétálni megy barátjával s e séta alkalmával megismerkedik Kamati Lollival, a ki egy gazdag kereskedő leánya és Madam Laurenttel, az előbbi gubermantjával.

12. Maji. Éjjel nem tud aludni, képzelete a szép szemekkel vesződik. Másnap olvasni sem tud, mert a betükre képzelete szép szemeket varázsol.

13. Maji. Lépfalvi megmagyarázza neki, hogy a szerelmet 4 §-ra lehet felosztani: látás, szó-lás, vallás és örök frigy. Azt is megtudja, hogy Lolli iránta serkendő hajlandóságot érez, viszonzás végett Kamati háza előtt sétál fel-alá, de az eső megveri s rheumát kap.

13. Maji. Orvosságnak sonetett ír, a mi használ is, mert megizzad és — meggyógyul.

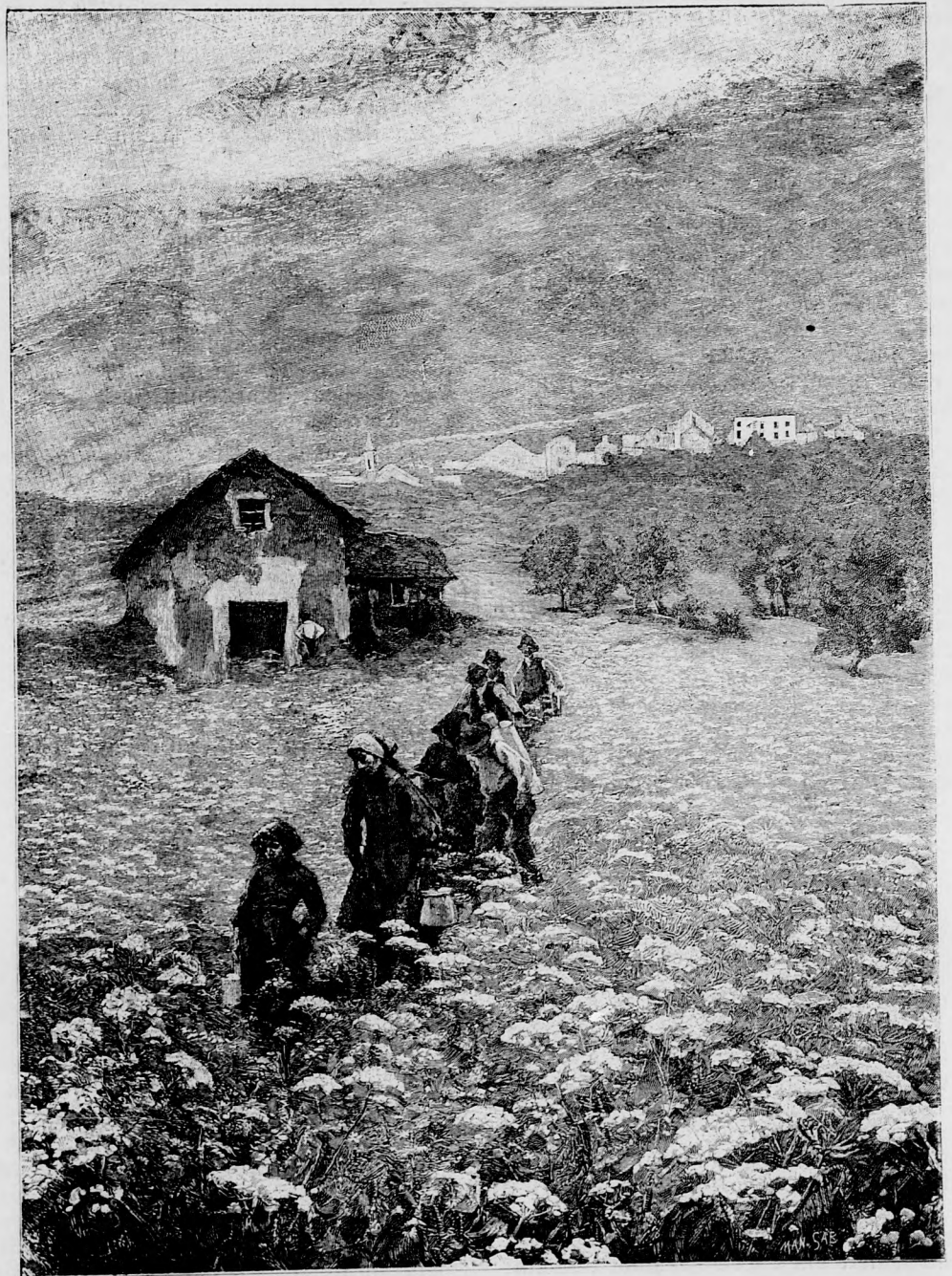
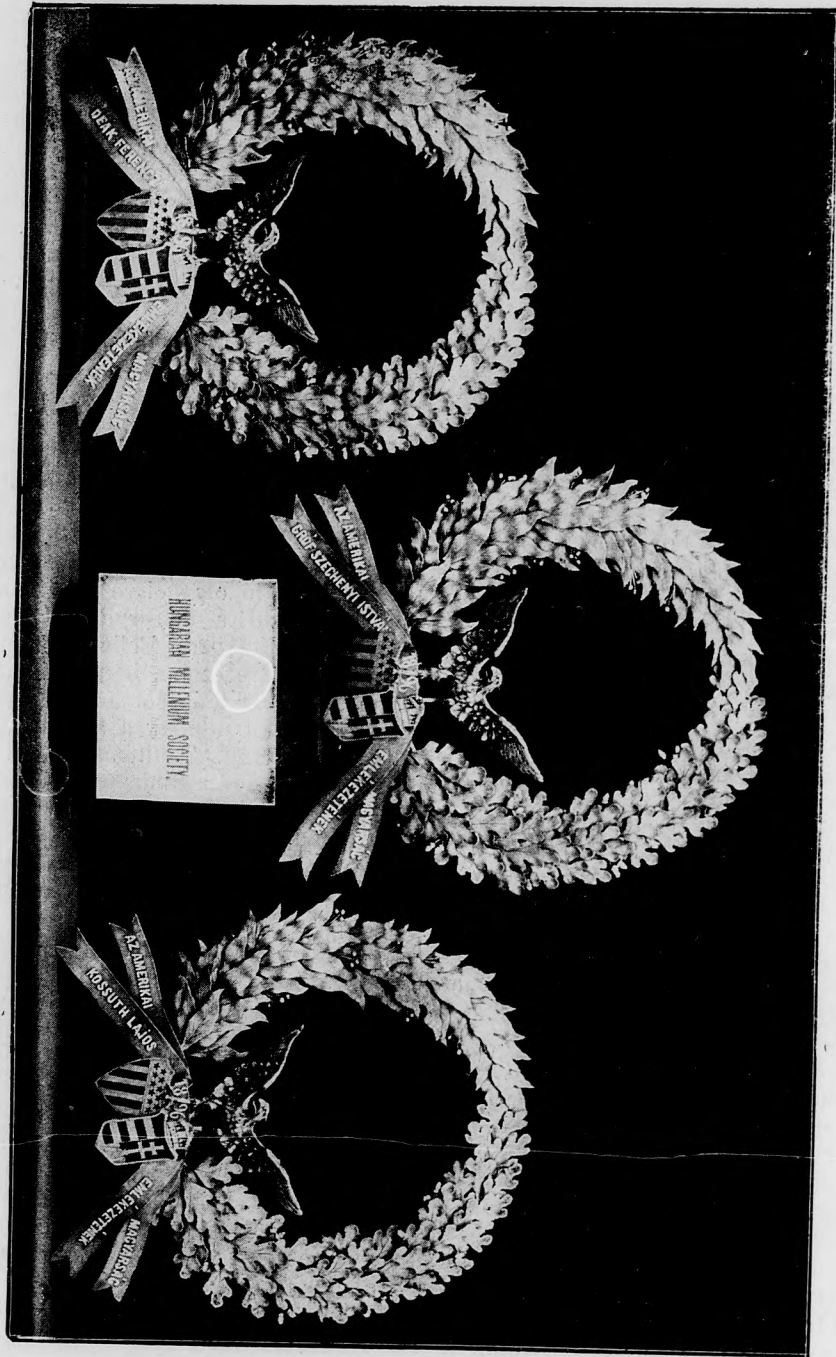
16. Maji. Lovat bérel ki, de szerencsétlenül jár, mert a ló oly helyre viszi, hol temetési pompa készül, a kocsirudhoz húzódik s nem akar onnan távozni. Tollagi kénytelen leszál-lani s haza vezetni a bérelt lovat. — Otthon Lépfalvi azt a tanácsot adja, hogy álljon be Kamatiéknál tanítónak a kis fiu mellé.

20, 21. Maji. Tanítónak megfogadják; az első tanítási órán Rudi, a tanítvány, papírost nyírbált ő segített neki. Lollinak Lépfalvitól egy levelet ad át s választ is kap barátja számára. Gyanakodni kezd: nem Lépfalvi szereti-e Lollit. «De ha az ember kételkedik, mindig higgye a jobbat.»

22. Maji. Kamatiékhoz elmenvén, ama szőke leányt ott könnyezve találja. Lollitól megtudja, hogy az Róza, szegény árva leány s Kamatiné durván bánik vele, mert a leány bátyjához óhajt menni, hol jobb napokat remél. — Tollagi az óra eltelte előtt hazafelé siet s érzi, hogy Rózába szerelmes.

24. Maji. Másnap leszidja Kamatiné a rendetlen tanításért. Tollagi, hogy hasznavehetőségét kimutassa, nyíltan adja át barátja levelét Lollinak. Kamatiné a levelet magához keríti s fennhangon elolvassa. Jónás ezen levélben pedansnak, mezei truncusnak van nevezve, a kiből embert kell faragni. A dolog vége az lett, hogy kitiltották házukból. Hazamenet találkozik azon fiatal emberrel, a ki őt a füttyülésre biztatta volt s ezt jól lehordja. — Lépfalvit nem találja otthon, mert ő a vidékről bejött atyjával mulat s így Tollagi egyedül tölti el az éjet álmatlanul és bánkódva.

AZ AMERIKAI MAGYAROK KOSZORÚI.

TANYAI ÉLET.

25. Maji. Lépfalvira haragudni akar, de ennek nyiltszivüése lefegyverzi őt. Délután Tollagi levelet kap, a melyben a fentirt idegen párbajra hívja ki, a mit Jónás, a becsület megtartása végett, elfogad.

27. Maji. A párbaj minden szerencsétlenség nélkül történik meg, mert a fegyverek pehelyvel voltak megtöltve.

29. Maji. A párbaj után két nappal a Kamati családhoz mennek: Lépfalvi, mint kerő. Szívesen fogadják s Tollagi megtudja, hogy Róza viszont szereti őt. «Ha az ember leányt kér, nem pénzt, mindenhol szívesen látják.»

3. Junii. Atyja megérkezik s Róza neki is megtetszik.

5. Junii. Megírja barátjának, hogy Rózát egy nőnap mulva haza viszi. Oh mily boldogító a szerelem!

«A mit a földiek jót s édest vevének.
Belőle sarjados e lét forrásából,
Magok az égiek szerelmet értének
A nagy Teremtőnek legelső szavából:
S az ember akármit tesz
Előbb utóbb rabja lesz.»

A folytatását «Tollagi, mint házas» czímen 1826-ban írta meg Kisfaludy.

15. 22 Novembris. Tollagi leírja lakodalmát s boldogságát. Atyja helyébe megválasztják notariusnak. A helységbe huszárok érkeznek.

30. Novembris. Nejét félti a huszároktól, a kik tömegesen sétálnak fel-le az ablakja előtt. Mert baj az, hogy a férfi kiült a polczra, hogy

süvegeljék s nem tudja mi történik addig otthon. «Kötve higgy az asszonynak»

6, 8 Deczembris. Különösen egy kadét szür szemet Tollaginak, a kit egyszer nejenél kapott. Megtudja, hogy a kadét Lépfalvi öccse, de azért neki az ilyen vendég nem tetszik. Róza sirni kezdett s Tollagin is kitört a fájdalom és vele sirt. Eközben Tollagi anyja is megérkezik, látva a busulást zokogni kezd. Végre a cseléd által odahívott atya szokott auctori-tással megkorholta őket és «szétperelte.»

24 25 Deczembris. Lépfalvi kadét a széna és abrak partiekról, quietantia helyett Rózához irt szerelmes levelet adott át Tollaginak, a mely levélben a kadét találkára szólítja fel Rózát. Jónás elhatározza, hogy meglepi őket s ezért éjjel kémszemlét tart — de beleesik a farkasverembe.

27. Deczembris. Panaszkodik barátjának nyugtalan életéért. Majd boldog újévet kívánva, levetél a következő sorokkal zárja be:

«Szeresd az asszonyt, de tartsd őt korláton
Máskép myrtusért fejedre tövist fon.
Dicsérd, ha olykor szeliden engednek,
De másnak ne higgy, csak önnön szemednek.
Tudd meg, az ember ragadozó állat
Kész megterhelni az idegen vállat:
Saját birtokát csak könnyen megveti,
De annál inkább a másét szereti.
Semmit se próbálj, míg véred meg nem hül
Igy menekszel majd a farkasveremtül.»

(Folyt. köv.)

A költő.

— Iskolai életkép. A «Tanulók Lapja» számára. —

Volt nekem egy Baranyai nevű jó barátom, azaz hogy én voltam neki jó barátja, mert Caesar-nál a leghivebben segitettem neki. Ha a mathesisi példája nem volt kidolgozva, hozzám jött azt elkérni, ha másnap történet is volt, akkor rendszeren óra előtt jutott eszébe, hogy történet is lesz és akkor nem tudta, hogy mi van leczkére, hanem hozzám szaldt s miután jól megránczigált, kérdezte:

— Ugyan, kérlek, nem tudnád megmondani, hogy mire kellett ma a történelemből készülni?

— De, tudom én. «A patriciusok és plebe.usok küzdelmei»-re.

— Jaj, én abba bele se néztem.

— Az a te bajod. — Azzal ott hagytam és tovább olvastam a leczkét. Mikor a tanár ur bejött, éppen őt szolította ki. Baranyai ki-

ment, de alig mondott két-három mondatot, a tanár ur megelégette és helyére küldte.

— Jöttek az intések. Baranyi abból sem menekült ki, haza kellett küldeni az intőt atyjának. Tartalmazta pedig az intő, azt hogy a Zoltán gyerek mindent csinál, csak nem tanul. Praeparatiója nincs, dolgozatai piszkosak, az iskolában nem figyel, hanem egész óra alatt firkál, stb. Aztán jött az apjától levél, melyben kérte, hogy térjen a jobb utra, mert különben valami mesterségre adja. Jött a második, jött a harmadik levél, ugyanilyen tartalommal, de a mi Zoltán barátunk nem javult meg. A szekundák száma gyarapodott. Egy idő óta magaviselete nagyon megváltozott. Előadás után mindjárt kiment a tanteremből, nem társalgott senkivel. Nagyon feltűnt ez nekünk, de hiába

faggattuk. Egyszer latin óra előtt hozzám jön s megszólít:

— Légy szíves óra után hozzám eljönni, valamit akrok veled közölni.

— Szívesen, csak várj meg.

Óra után csakugyan elmentem lakására, a hol aztán feltárta előttem titkát.

— Tudod barátom, — így szólt, — én egy idő óta költéssel foglalkozom.

— Tán úgy akarsz járni, mint Mile, a kinek versét az önképzőkörben elvetették, pedig már hatodista volt?

— A viláért sem. Ezek itt a saját költeményeim,mondá és egy összevarrt füzetkét vett elő.

— Barátom, én azt tartom, hogy: «Poeta nascitur, non fit.»

— Hátha én is költőnek születtem! Gondolok egy személyt vagy tárgyat és

— Rimeket faragsz rá, — egészítém ki.

— Hadd el, kérlek! — Azt hiszed Petőfi máskeppen tett?

— Ugy? Hát te Petőfihez hasonlítod magad? Most értem csak, hogy miért nem viselsz te nyakkendőt.

— Ne tréfálj! Hanem arra kérnélek, hogy vidd el e füzetet bírálás végett.

— Megtehetem, de azt szivedre kötöm, hogy «poeta nascitur, non fit.»

Aztán eltávoztam.

Februárközepe táján találkoztam Baranyaival, már ekkor egy nagy zsákkötő volt előtte.

— Te vagy az Zoltán? — kértem tőle

— Bizony, én volnék az.

— Hát mit jelent ez a kötő előtted? Nem vagy tán valami inas?

— De az vagyok, Hisz azt tudod, hogy karácsonykor megbuktam? Atyám azt mondta, hogy többet nem költ rám és oda adott inasnak.

— Tudod, minek köszönheted ezt?

— Minek?

— Annak, hogy verseket faragtál!

— Igaz. Beláttam már én ezt sokszor. Nem egyszer eszembe jutott, hogy azt szoktad mondani: «Poeta nascitur, non fit.»

Weisz Árpád.

A Z A N Y A.

Keblen melenget, öriz, féltve félt
De érettünk nem féli a veszélyt.
Mosolygó ál munkon szive örül
S ott bánkodik beteg ágyunk körül.
Ott viraszt hosszú, kinos éjekig,
S mig izgalomtól teste megtörik:
Aggódó lelke óriás leszen,
Nem fárad, csügged el egy percze sem.
Bár szive mélyén siró fájdalom:
Mesét dűdol mosolygó ajkakon,
Hátha vidul rá halvány gyermeke? . . .
— Kedves betegje: üdve, mindene.

Nevel, tanít, mint zsenge gyermeket,
Erényre szelid jószággal vezet.
Nemesbit s szívünkbe saját szive
Szép szeretetvilágát önti be.
Hüségé nyomdokán hüség fakad,
Gyermek s anya közt benső kapcsolat,
Törhetlenebb, mint sziklabércz foka,
Gyöngédebb, mint pázsit lágy bársonya.

Ezért töpreng a gyermek egy-magán
«Nem bánom-é meg véle jó anyám?»
— S lemondhatja arról a szeretet,
Mit rózsás vágygyal úgy kiszinezett.

Ezért kérdi, ha anyja tán komoly:
«Édes anyám, miért szomorkodol?»
S óh nézzétek az elhagyott anyát,
Kis gyermekéért mint törli magát!
Nem fárad el, bár-éje napja nincs,
Pótól neki mindent a drága kincs,
Mit gyermekében bir. . . Érette él,
Érette küzd, imádkozik s remél.

Boldog, ha szive magzata halad,
Boldog, mint senki tán az ég alatt.
De hányszor is sir bánatkönnyeket,
Hogy szive bujában majd megreped?
Kit ápolt, örizett, melengtetett:
A gyermek hűtlen óh hogy is lehet?
S az anya? — Sir s mint elete felét,
Ugy örzí halátlan rosz gyermekét.
Hisz' ki miatt annyi bút szenvedte:
Szívéhez növe, forrva gyermeke.
Haragja röppen, megbocsát, feled,
Mig szive érez: csak szeret, szeret.

Gyermek! tanuld meg, kincs a jó anya!
— Az élő hüség s szeretet maga.

Kun Béla.

Magyarország aranykertje.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

Magyarország területét feltűntető térkép szerint a Duna folyam mentén számos szigetet találunk; ezek között terjedelmre, történeti multra s érdekességére való tekintettel különösen említésre méltó: Csallóköz, Margitsziget, Szt.-Endrei sziget s Csepel sziget. Ezen szigetek egyikéről, nevezetesen Csallóközről, Magyarország «Aranykert»-jéről akarok röviden értekezni.

Hazánk azon földterülete, mely Pozsonytól Komáromig terjedve, a jelen időben a déli részén a Duna folyam ősa által, míg északi részén — ugyancsak a Dunának Pozsonynál elágazó ága által, mely Komárom városától alig 2 órányi távolságra a Vág, Zsitva s egyéb kisebb folyócskával egyesülve — bekerítették a legrégebbi időkben «Insula Cituorium» míg a rómaiak idejében «Chumar», a magyarok bejövetele idejében «Chumarium», majd később «Csallóköznek» neveztetett, melyet azonban dícső királyunk Korvin Mátyás «Aranykertnek» nevezett el.

Hogy ezen földterület, mely 30 mértföld kiterjedésű, és jelenleg közel 300 községből áll s 88—90 ezer lakossal bír, a legrégebbi időkben nem képezett szigetet, nem volt oly szép síkság s oly bőtermő s annyira benépesített, minőnek azt jelenleg ösmerjük, bár a legrégebbi korban «Insula Cituorium» tehát sziget néven említették és hogy miért s kitől nyerte, mily okból a későbbi elnevezéseket, azt az alábbiakban sorolom fel.

Csallóköz a legrégebbi időkben nagy kiterjedésű, számos vízfolyásokkal, vizerekkel, mocsarakkal s ingoványokkal elborított gyér, népességei Seytha telepítvény volt, melynek főnöke s törzse Baetriában — a mostani Garam és Ipoly folyók közti földterületen — lakott, és az akkori időben ott lakott «Comár» nevű nép után «Chumar»-nak nevezték el. Ezen néven említik ezen földterületet Stzabo-Plinius (Kr. sz. előtt mintegy 50—60 évvel) sőt Dios Cassius is (Kr. sz. után mintegy 180—200 évvel), ki akkoriban felső pannoniának praefektusa volt; de hogy ezen földterületet a legrégebbi időkben mégis «Insula» tehát «sziget» néven nevezték, annak oka az volt, hogy a számos vízfolyások — vizesek — mocsarak mindannyi szigetet képeztek; de hogy akkoriban ezen földterület nem volt oly nagy sziget, minőnek azt ma látjuk bizonyítja az, hogy a míg a fentebb említett görög s római történetírók a Duna folyam mentén levő Margit-Szent-Endrei s Csepel szigetéről mint «sziget»-ről tesznek említést, addig a mai Csallóközről mint «sziget»-ről nem emlékeznek meg. Későbbi időkben az avarok laktak e vidéken, kiket V. Károly császár (Kr. sz. után 800-ik évben) Pipin vezére által telepített le az akkori időtájban már Marochánokkal lakott földterületre az ottani gyér lakosság emelése szempontjából.

Uj hazát kereső őseink elérkezvén a Kis-Kárpátok lejtőjéhez, bizonyára örömteljes érzettel látták szemeik előtt elterülni a nagy kiterjedésű síkságot, mely nagy állományu barmaiknak táj és dus legelőül kínálkozott, miért is ugy ezen szempontból, valamint uj hazájuk nagyobb kiterjesztése vágyától sarkalva, ezen vidék meghódítására, mely akkoriban Nagy-Morvaországhoz tartozott, és «Marachania Magna» név alatt volt ismeretes, a kuniai magyarok vezérét «Rételt» küldötték ki, kinek fia «Oloptulma» volt az, ki vitézeivel legelőszőr szállotta meg e vidéket, és ezt a Duna folyóig hatalmába is kerítette. Ezen hódítása közben a Vág folyónak a Duna folyóval egyesülésénél földből épített sánczokat talált, melyeket megerősített s kibővített és tekintettel talán arra, hogy e vidéket a rómaiak már «Chruniáriumnak» nevezték, vagy talán megemlekezésül kumai eredetükre, vagy egykori őslakhelyük «Kumo» folyójára — ezt a kuforrások nem említik — ezen önmaguk által és a természet két folyója által megerősített védhelyet «Kumaváranak» nevezték el, mely elnevezést ama egész meghódított vidék mai napig is megtartotta.

Tudjuk azt a történelemből, hogy a rómaiak nagy birodalmukon keresztül köves, széles és jó utakat építettek, és ezeken tartották fenn a közlekedést a legiok székhelyeivel, melyek leginkább a folyamok mentén voltak elhelyezve lly legiok székhelyei voltak: Cusum — Pétervárad; Murza — Eszék; Apuineum — Ó Buda Bregétium — Ó Szöny; Arrabono — Győr; Carnuntum — Német Óvár; Serabantio — Sopron és Sabaria — Szombathely, honnét útjuk Vendelites Noricumon keresztül Róma felé vezetett. Ezen folyammenti végvárak hadászati szempontból azért emeltettek, hogy ezek segítségével és a természet nyújtotta Duna folyam által is biztosítsák a Duna jobbpartján fekvő birodalmukat, Pannoniát, a Duna folyó balpartján lakó nemzetek ellenében, melyek közt leginkább a Dákok Dátiában — a mai Erdélyben — voltak a legveszélyesebb ellen-

felek, kiket azonban Traján császár — miután a Duna folyamon a 20 pilléren épült hidat elkészítette — utóbb mégis levert s római polgárokka tett.

Ezen körülmény tehát eléggé bizonyítja, hogy a Duna azon időtájban nem folyhatott ott, hol azt manapság Gönyő és Pozsony közt látjuk, hanem bekanyarodva Gönyőnél, Győr és Mosony városok alatt folyt Carnuntum felé, hol a legiok székhelye is volt: akkoriban tehát a mai Csallóköz nem is lehetett «insula sebat sziget» mit az is bizonyít, hogy Mária magyar királynénak magyar-óvári nagy kiterjedésű uradalma az arra folyó Duna féktelen áradásai által igen sokat szenvedvén, ennek megvédése végett IV. Béla magyar király a mostani Csallóköz földterületen keresztül a folyó egyik mélyebb és «Csalló»-nak nevezett vízfolyásában már Hainburgtól kezdve Gönyőig esatornát ásott, és a Duna folyását ide terelte be, míg annak régi medrét részint földdel behányatta, részben pedig a Duna folyam mellékágai által évszázadok folyamán lassanként beiszapoltatott és így a mélyedések betölttek. A Duna régi medrei s vízfolyásainak helyei még ma is láthatók Pozsonynál, a Duna jobb oldalán; mert eltagadhatlan s bebizonyított valóság az, hogy hajdanta a Duna nem folyt oly közel Pozsonyhoz, mint ez idő szerint, hanem jóval föllebb, és már Pozsony város fölött fekvő Wolfsthal (Farkasvölgy) hegytől kezdve egyenes irányban tartott Mosony és Győr felé, hol a Rába és Rábeza folyamokat magába felvéve, folyásában mintegy derékszöget képezvén Gönyő felé vette útját, mely folyamszakasz Győrtől — Gönyőig még ma is «Kisduna»-nak neveztetik.

Tudjuk azt, hogy Pozsony város táján a Duna feltűnő sebes folyásu és nagy esése van és a helyi viszonyok bizonyítják, hogy a Duna mindig, de különösen tavasszal a hó olvadás idejében nagyon megárad, és sok kavicsot homok, agyagos földet hord magával, sebes folyásában — gátat nem lelvén — a nehezebb kavicsot a mai Csallóköz elején, míg a könnyebb homokot és agyagot tovább sodorván magával a távolabbi vidékeken rakja le, s így Csallóköz régi vízfolyásait, ereit, lapályait lassanként betöltötte, sőt nem egy helyen dombokot, halmokat is képezett, melyeket az ott lakók hangya szorgalma idővel jól termő szántóföldekké alakítottak át; de tudjuk és látjuk azt is, hogy a Duna sebes folyásában míg itt-ott a partokat alámosva, onnét a földet elhordja, azt másutt ismét lerakja és így folyásában apró szigeteket képez, melyeket jelen időben talán százra is tehetünk; ezen kisebb-

nagyobb szigetek részint a víz által odahordott, részint emberi kéz által plántált fűzések s csalitok által dusan van megrakva, és mostan Csallóköz népségének tüzelő anyagul szolgál, míg hajdant a tündérek otthona volt, mert a monda a következőt regéli Csallóközről.

Csallóköz számos ligete s berkei egykor bájos tündérek lakhelye volt, kik időközönként a pompás vízi palotában lakó Ilona királynéjukat látogatták meg, honnét együttes kirándulásokat tettek mai nap is még «Mogyorós ligetnek» nevezett berekbe, hol bőven terített asztaluknál, bármely földi lénynek szabad volt megjelenni, és aranyos étkeikből lakmározni; midőn ezen kirándulásaikból a tündérek visszavonultak vizipalotáikba, aranyszínű hajukból aranyport hullattak maguk után a földre, melyet bárki is felszedhetett. — De egy alkalommal egy földi lény — miután lucullusi asztaluknál jól lakott — azt beszenyezte, mely miatt a tündérek megharagudtak és eltűntek és azóta többé nem is mutatták magukat, de azon utolsó kirándulásuk alkalmával az őket otthonjukba átszállító révésznek mintegy hajóberül egy arany patkót hagytak hátra ladikájában.

Mig a tündérek országa volt ama vidék, aranykort éltek az ott lakó népek, de a tündérek eltűntével, eltűnt a jólét is, és azóta a szegénység, nélkülözés honol ott; hiába várja azóta az ott lakó szegény nép az aranykor visszatértét, elmúlt az, miért is buslakodásukban elnevezték ama földrészt «Csallóköznek»; mindazonáltal az ottani szegény nép még most is reménykedik és azt tartja, hogy a tündérek a Duna aljába rakták le aranyporaikat, miért is a szegény nép ez idő szerint is keresi az aranyport a Duna homokjának mosása által; épp ez okból nem lehet csodálni, ha a nyár folyamán, midőn a Duna vízállása csekély, a folyó által képezett homokbuczkákon övíg vízben álló homokmosó szegény embereket látunk aranyport keresve, mely fáradságuk helyekközzel jutalmazva is lett, mert ily aranyport a jelen század közepéig be is váltott a győri kir. harminczad hivatal; de ez aligha lesz a tündérek által a Duna fenekére lerakott aranypor, hanem inkább a Dunának tulajdonítható, mely folyásában hegyeket mos alá és az ott levő fémeket magával hordva, helyenként lerakja, tény az, hogy ma is létezik Csallóközben «Aranyos» nevű község, melynek szegény lakói a közelben folyó Duna homokos szigetein, aranymosást üznek, hébe-hóban nem is eredménytelenül.

Mint fentebb említettem, a Duna árjai, mai

nap Csallóköznek nevezett földterületet, különösen tavaszkor hóolvadás idejében annyival könnyebben elönthették még e jelen század elején is, mert azon földterület az árvizek ellen töltésekkel nem volt megvédve, s így az az a magával hordott és lerakott agyagos iszappal betöltötte a mélyedéseket — vizereket és szép lapályos területté változtatta át, melyet az ott lakó népek hangya munkássága oly virágzó állapotba helyezett, hogy a krónikásaink közlése szerint egy szép virágos kerthez hasonlított, mert porhanyós fekete földjén dusan termelt a kalászos vetés s bővelkedett szép rétekkel, cserjékkel, ligetekkel; ez volt indító oka annak, hogy már Szt. István dicső királyunk nem egy ízben megfordult Csallóközben, és ott egykori neve után «Vajk» községet alapította, ehhez hét telepítvényt csatolt, melyek manapság hét községet képeznek; de Zsigmond és különösen Corvin Mátyás koszorú királyunk gyakran és oly szívesen időzött itteni vadászkastélyaiban, s oly annyira szeretett itt vadászni solymaival, hogy élvezete jeléül a 12 apostol tiszteletére 12 templomot építtetett s ezeket egyházi jelvényekkel el is látta, és kiváltságokkal is felruházta, sőt több községet is alapított; így például Nagy Megyer községet, melyet 1466. évben mezővárossá emelt s román stílusú r. kath. templomának egy ezüstcsengésű harangot ajándékozott, mely még ma is a templomba hívja a hívőket; hogy ezen harangvalóban Mátyás királytól van, bizonyítja a harangba öntött felirat: «Rex Mathias 1466»; ott vannak Füss-Nemes és Várbogya községek, melyek lakói bár ez idő szerint egyszerű földmivelők, de kiváltságos jogot nyervén, még mai nap is ősi nemes családok ivadékait képezik; III. Béla király is nem egy községet alapított, melyek lakóit nemesi jogokkal felruházva, részint az esztergomi részint a pannonhalmi

főpátság jobbágyaivá tett és kiváltságos jogokkal felruházott.

Itt megjegyzem, hogy Csallóköz sem a római uralom, sem a törökjárom alatt nem volt, de a tencsényi Csák Máté olygarcha birtokát egészítette ki, de a tatárok végigszágulottak rónáján, miről említést tesznek a hagyományok s mindent mi utjukban volt leromboltak, mert még mai nap is lehet közel láthatni templom és épület romokat; első Napoleon idejében egy hadtest huzódott itt meg — Győről jövet — míg I. Napoleon és Ferencz császár között Bécsben a béke megkötetett.

Ha már Csallóköz azon időben oly bőtermő s kedvelt vidéke volt királyainknak, lehet e csodálkozni, hogy koszorú dicső Mátyás királyunk, e kedvencz vidéket «Aranykert»-nek nevezte el? de bekövetkező a reformatio — török dúlás — a francia háborúk, az ezek által okozott károk és az ottani nép gyérülése, miatt, az egykori dusan termő Csallóköz szigete nagyon sokat szenvedett, melyből csak a jelen század közepe óta kezd ismét régi jólétébe visszajutni, különösen 1826 év óta, a mióta a Duna árjainak behatolása ellen, kellő magas, széles és erős védtöltések emeltettek, míg Csallóköz belsejében a fenékvíz és összegyülni szokott hóvizek több irányban mestersegesen kiásott csatornákon át vezetettek ki a Duna főágába és így mindinkább nagyobb terjedelmű földterületek ismét művelhető állapotba hozhatók.

Ha a jelenleg ott lakó lakósok észlelt értelmes munkássága az eddigi mérvben halad, visszatér, ha nem is az egykori tündérek boldog országa, de a régi jólét és megelégedés.

És most azzal zárom szerény értekezésemet, ha a csallóköziek az egykori jólétet élvezni akarják, jusson eszükbe ezen aranymondás: «Imádkozzál és dolgozzál.»

A magyar nemzet ünnepe!

A világtörténet gondos átolvasása után azt tapasztaljuk, hogy volt sok oly nép, mely hatalmas és erős vala, de később letűnt az élet szinpadjáról:

«Fuius Troes, fuit Illiou»

de azt is tapasztalni fogjuk, hogy van több állam, mely még mai nap is fenáll, s ezen államok között van egy nép, egy nemzet, mely:

«Megfogyva bár, de törve nem,
Él nemzet e hazán»

s a mely ez évben üli meg fenállásának ezer éves ünnepét, s ez a magyar nemzet.

A lefolyt ezer esztendő alatt a magyar nemzet számtalanszor lebegett élet-halál között, de mindannyiszor megmenekült s életben maradt. Valóságos Isten csodája, hogy annyi baj és viszontagság után

«Megfogyva bár, de törve nem»

él a magyar nemzet, de nemcsak él, hanem élni fog, mert őt az Isten megajándékozta mindazon tulajdonságokkal, melyekkel a hazát eddig fentartotta, s reméljük, hogy ezentul is felfogja tartani. Ezer év nagy idő, még egy nemzet életében is. Nagy idő, mely tiszteletet parancsol a világnak, s a melyből sokat tanulhatunk.

Mindenkinek keblét öröm és büszkeség tölti el most.

Örülünk, hogy a jóságos Isten megengedte érnünk az ezer esztendőt, s büszkék vagyunk, hogy annyi vést és zivatart megtörellenül kiállottunk. De kérdezzük, hogy kinek köszönhetjük azt, hogy hazánk megélte az ezerévet, s hogy mik az okok, melyek elősegítették Magyarország ezeréves fennállásának megünneplését.

Ezen okok kétfélek u. m. természeti é természetfölötti.

A természeti okok: a magyar faj életrelvélősége, vitészség, szabadság, s a pápák anyagi támogatása.

A természetfölötti okok: a keresztény vallás felvétele, és az abban való megmaradás, a boldogságos Szűz, védasszonyunk pártfogása s az Isten kegye és irgalma.

Évszázadokon keresztül majdnem egész Európa azon fáradozott, hogy megsemmisítsen bennünket; ott, hol erőszak nem használt, ott esellel és árulással iparkodtak bennünket elpusztítani. Kevesen voltunk, és nem egy de több millió tört reánk s mi ennek dacára mégis állunk.

Honnét van ez? mikép történhetett?

Vissza kellene néznünk egy ezeréves történetére, hogy ezen kérdésre megfelelő zamatot feleletet adhassunk. De ezt nem oly könnyű megtenni, s azért csak egyes jelenségekre fogok kiterjeszkedni, melyekből megérthetjük, és a melyben megtalálhatjuk azon okokat, melyek elősegítették hazánk ezredéves fennállását.

A népvándorlás egyik késő hulláma vet egy harcziast, edzett, szilaj de jól fegyelmezett népet nyugat felé. Ez a magyar nemzet. Ez vándorlása közben alakult át hét külön törzsből egy nemzetté, s az egyik törzsfő fiát Árpádot vezérünkévé választották. Így kerültek a Magyarok a mai Magyarországra, a Duna és Tisza folyókna a Kárpátoktól övezett síkjára, s itt alapítottak egy államot, mely még ma is és ugyanott fenáll.

Egy évszázadon keresztül rettegésben tartja egész Európát kelettől-nyugatig, éjszaktól délig; de ezalatt megismeri szomszédjainak erkölceit, szokásait s bölcsen belátja, hogy neki ezekhez kell alkalmazkodni, ha fenn akar állni s ha ott élni akar. Emiatt felveszi a kereszt-

tény vallást. Már Géza, de különösen Szt. István fejedelem belátta a folytoros harczi kalandozások veszélyt hozhatók végkövetkezményeit, azért beszüntette azokat s a népet az állandó lakás, földmivelés s a kereszttség azaz a keresztény vallás felvételéhez szoktatta.

(Folytatása következik.)

IRODALOM.

«Az Újvilág Csodái» (Igazgató: Laurencic Gy.) melyet a «Pesti Napló» kiadóhivatala a magyar közönségnek nyújt, hova tovább a maga nemében páratlan műnek bizonyul. Tudvalevőleg ez nem egyéb, mint a közkeletű «Röptében a nagyvilág körül» című amerikai diszműnek 2-ik kötete, mely határozottan érdekesebb, mint az 1. rész és így kétségtelen, hogy azok, kik az 1. kötetnek («Röptében a nagyvilág körül») birtokában vannak, ezen 2-ik kötetet is megfogják szeretni. Ez pedig annál inkább lehetővé van téve, mint-hogy a füzetek, melyeknek mindegyike tizenhat nagy képpel van illusztrálva, ára egyenként 40 krért megszerezhetők, a mi bizony meglehetősen potom ár, ha meg-gondoljuk, hogy a mű előállítására mily óriási költségekbe kerül és hogy a vállalat megindításánál Amerikában a füzeteket háromszoros árték kapkodták szét. A mű 16 héten keresztül, hetenként egy füzetben jelenik meg.

«Az 1848-49-iki Magyar Szabadságharcz Története» című munkából most jelent meg a 63. füzet, melyben Gracza György a tavaszi hadjárat kapcsán az első magyar érdemjelek kiosztását, s a márczius 5-iki szolnoki csatát mondja el számos új adat felhasználásával. Főképp a szolnoki csatának a leírása oly élénk, olyan megkapó, hogy lehetetlen megilletődés nélkül olvasnunk azt. A szerző különben most már erős léptekkel halad a nagyszabású munka befejezéséhez. A füzet képei ezek: Berzeny László: A debreczeni ref. főiskola. A debreczeni országgyűlés helye. Mednyánszky Sándor honvédezedes: Falragasz 1849-ből. Gr. Károlyi György: Részlet az issaszeghi ütközetből. Haynau 1852-ben.

A Szalay-Baróti-féle millenniumi nagyszabású disz-emlékműnek, a «Magyarok Története»-nek most vet-tük a Lampel Róbert-féle, (Wodianer F. és Fiai) budapesti kiadócégtől (Andrássy-út 21. sz.) a 42-ik füzetét. Ez alkalomból a napi sajtó által is többféle alakban közölt azon kitüntetésről emlékszünk meg, melyben a derék kiadócég egyik tagja Wodianer Arthur részesült már két ízben azzal, hogy őt Ő Felsége, a király, a kiállításnak egyik meglátogatásánál meszszekiható irodalmi működésért, melyet a Wodianer cég évek hosszú során fejt ki irodalmunk s közművelődésünk emelése körül. — És a legmagasabb elismerés helyén volna még akkor is, ha a kiadócég nem lép vala mással a kiállító sorába, mint éppen csak a millenniumi évben teljesen megjelenendő «Magyarok Története»-vel. — A most hozzánk érkezett 42-ik füzet tovább viszi a Ferdinánd és János ellen-királyok közti hosszadalmas versengésnek, tragikus és fondorlatos eseményekben oly gazdag történetét, mely Jánosnak, az utolsó nemzeti királynak 1540-ben bekövetkezett halálával érte csak végét. Aztán következnek Ferdinánd királynak a törökök ellen viselt, jórészt kudarcos hadjáratái és más oldalon Fráter Györgynek, mint János fia gyámjának és az erdélyrészi birodalom kormányzó-jának viselt dolgai; képdisz dolgában e füzet sem marad hátra a többinél.

VEGYESEK.

Szünidei multság. A vakációzó diákok Császy Bálint ur védnöksége alatt 1896. évi augusztus hó 16. azaz vasárnap Mikolában, id. Lévy Lázár ur udvarán a szatmárnémeti ev. ref. főgimnázium önképző köre javára egybekötött nyári táncvigalmat rendezett, melynek műsora a következő: «Az apósok» eredeti vigjáték 3 felvonásban; írta Gabányi Árpád rendező: Kovács Zsigmond ur sugó: Csernus József ur. — A multság kitünően készített kényelmes sátorban fog megtartatni, mely még kedvezőtlen idő esetén is biztosítja a közönséget mindennemű kellemetlenség ellen. A sátorral kapcsolatosan kényelmes étkező helyiség, ivószoba s női öltöző lesz berendezve. Vonatközlekedés: Szatmárról indul 7 ó. 25 p. Mikolába érkezik 7 ó. 46 perczkor este. Halmiból indul 6 óra 34 perczkor, Mikolába érkezik 6 ó. 50 perczkor este. Mikolából indul Szatmár felé reggel 3 óra 25 perczkor és 8 ó. 47 perczkor. Mikolából indul Halmi felé reggel 6 óra 47 perczkor.

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: Császár József. —

1. Számítási kérdés.

Bizonyos apa 36, fia 10 éves. hány év múlva lesz az apa kétszer annyi éves mint fia?

2. Földrajzi kérdés.

Melyik város az Phöniciában, a Földközi tenger partján, mely az okorban virágzó kereskedelmi város volt? Tyrus háttérbe szorította, a perzsák alatt azonban újra virágozni kezdett. 351-ben ki pusztította el?

3. Történelmi kérdés.

Ki volt az a híres osztrák hadvezér, a ki a hétéves háboruban Olmütznél, Kolímnál és Hochkirchnél kitüntette magát? A hochkirchi esata után a báróságot és a Mária Terézia rend lovag keresztjét kapta. 1759-ben Kunersdorfnál elragadta II. Frigyesztől a már-már kivívott győzelmet. Landshutnál megverte Fougnét. Hol szenvedett vereséget és mikor? Melyik örökösödési háboruban vett részt? Mikor halt meg?

Fizikai kérdés.

1. A bolygók a nap, mint gyújtópont körül ellipszoidben mozognak. 2. A vezérsugár a pálya különböző részein egyenlő időben, egyenlő felületet sűröl. 3. A különböző bolygók keringési idejének négyzetei egy aránytalan egymáshoz, mint a naptól való középlevel-ságaik köbei. Ki fedezte fel a bolygók ezen három mozgási törvényét?

4. Természettudományi kérdés.

Melyik növény az, a melynek gyöke vastag, levelei szélesek tányérszerűen a vizen úsznak, virága szagos,

hófehér, reggel 7 órától d. u. 4 óráig nyílt! Gyökere ehető, cserzésre és festésre használható, magva kávé pótlékul és mint izgató szer szolgál. Melyik rendben tartozik?

Mértani kérdés.

Valamely körnek egyenlete: $x^2 + y^2 + 6x - 3 = 0$. E körben egy szabályos 8 szög van beírva és a 8 szögbe ismét egy kör. Mekkora azon kör sugara, melynek területe egyenlő az előbbi két kör által képezett körgyűrű területével?

Képtalány.

A 31 számban közölt rejtvenyek megfejtése. Számítási kérdés: Huszan voltak. $480x - x(x+1) = 1$ od.

Földrajzi kérdés: Rufidisi, a Mafia sziget átellenében ömlik az indiai óceánba. — Történelmi kérdés: V. István. A II. Ottokár cseh királlyal viselt háború a pozsonyi békevel ért véget, a melyet 1571 jul. 3-án kötöttek. — Természettudományi kérdés: A gébics-félék (Ianiidae) fajai: az örgégébics vagy babaszarka, kis gébics, töviszűrő gébics és a vörös gébics. — Sugár-rejtvény: Legnehezebb kötelesegeit legyen a legszentebb.

Helyesen fejtették meg: Hodács Agost, Kulcsár Béla, Beck József, Brüll Imre, Grüner Rezső, Bobory György, Kovács János, Hauschild Géza, Szentés János, Gulyás István, Tallay Jenő, Hammer Alfréd, Bergstein Soma, Czékora Kálmán, Ramberger Mór, Hantos Béla, Spengler Ödön, Pintér Gyula, Rózsa Jenő, Kreuzler Bódog, Juránics Bálint, Hennyei Bertalan, Kohn Lipót, Jó Béla. A jutalmat Hantos Béla nyerte el.

Szerkesztői telefon.

Grüner R. Vas G. családi neve Radákovic József. A Kakas Marton szerkesztője Rákosi Viktor, R. Jenőnek az öccse. Brüll J. A hánynyal tetszik. Jegyeket postán nem küldünk. Beck J. A pályázatokat aug. 21. kell beküldeni. Polner Z. Lehetetlen, hogy a Plastics utalványokat ne fogadták volna el tanulóktól. Edig még nem történt. Utána járunk. Schiller B. Akkora, hogy a lap néhány számában közölhető legyen, mindenestre, hogy unalmassá ne váljék, 2-3 számra terjedő. A szerkesztő ur Eresiben (Fehér m.) nyaral. M. K. A választ a 31. számban megadtuk. Nagy Gy. A mint a sor rákerül, azonnal. A Z. és Gy. című pályamunka megjött, át is olvastuk, jó is volt. Talán az is jön. Véletlenül maradt ki. Stotter J. Megkaptuk. Köszönjük. H. Jenő. A «Bánkban» tartalma minden iskolai könyvben benn lévén, dolgozatát nem közölhetjük. Wechsler J. 1. Egyetemet. 2. Nem egyenlő rangu. Bergl J. A magyar nóta jó, a vers nem. D. Gy. «A tanuló imája» cz. vers nem közölhető. Kun B. Üdvözlöt a leghűségesebb munkatársnak. — Több kérdésre a jövő számban.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és
könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-körcut 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

A VIHAR.

(*) A közel mult napokban hatalmas vihar vonult végig Európán, mely hazánkat is érintve óriási pusztításokat és kárt okozott. Házakat rombolt, fákat tépdesett ki s a gazda reményét, a vetéseket, a gabonát mind tönkre tette s ez által nagy csapással sújtotta népünket.

Minő hatalmas és látszólag szabálytalan erő van a tomboló viharban! Ki állhat neki ellen? Az ember hatalma és ereje tehetetlen vele szemben: csak könyei lehetnek, melyek a pusztulás láttára szemeiből kigördülnek. Pedig nem véletlen szeszélye, nem pajkos játéka ez a természet erejének: az Alkotó törvényeit és az általa megszabott rendet követi minden: a szelek, a felhők, a villám és a jég.

Ha következményeiben még oly vészthozó és pusztító is a vihar rombolása, de egyszersmind jótékony és üdvös. Tekintsük csak azt, hogy lehüti a tikkasztó forróságot, melynek hatása alatt ellankad az állat- és növényvilág, megöntözi a földet, megtisztítja a levegőt: az embert pedig figyelmezteti, hogy el ne bizakodjék vetései áldásában s hogy mindent, a mit bír, Istennek köszönhet, a kinek egy pillantására tönkre mehet minden, a mi emberi birtok.

Az ember lelki világában is vannak viharok, a melyek pusztítanak és fölemelnek. A szenvedélyek lángját értjük rajta, melyek ha elfajulnak, hasonlóak az irtózatosan tomboló viharhoz. Vannak azonban nemes szenvedélyek is, melyek lángja minden szívet hevít. Ez a láng az égi hatalmak veszte lángja, prome-

thieusi szikra, az égből orozva, hogy az emberbe isteni lelket leheljen, a lelkesedés ünnepi tüze az, melyben a lelkek megkereszteltek, phoenix láng az, melyben szemünk örök ifjúságot nyer. Nemes szenvedélyek nélkül semmi nagy létre nem jöhet: minden geniusban megvan e láng s minden teremtmény át van hatva tőle.

Egészen más a szenvedélyek viharja, mely erejét tekintve ép oly hatalmas és látszólag szabálytalan, mint a természet dühöngő viharja és mennél többször tér vissza, annál nehezebben fekezhető.

Hatásait tekintve más okban kevésbbé félelmes ugyan ránk nézve, mert módunkban van ellene védekezni. Kerüljük az olyan embert, ki szenvedélyeinek rabja, ha különben nemes lelkű ember, igyekezzünk reá hatni szép szóval, jó bánásmóddal, de sohse keményen, durván bánjunk vele, mert azzal inkább rontunk, mint használunk. A durvaság csak ellenállást szül, a nemeslelkűség esetleg megbánást.

Sokkal veszélyesebb a szenvedély, ha a mi lelkünkbe fészkelte magát. Káros következményei kiszámíthatatlanok. Gyakran egész boldogságunk lelkünk nyugalma, néha állásunk esik miatta áldozatul.

Azért még ifju korunkban el kell fojtani lelkünkben minden szenvedély csiráját, mert ha egyszer megizmosodott, elhatalmasodik s minden megnyilatkozását pusztulás és rombolás fogja követni.